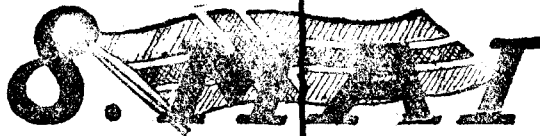

Løssalg 40 øre.

Nr. 8 — 6. årg.
Fredag 29. februar 1952.«8. Mai» kommer ut i Kristiansund N Postadresse boks 41. — Kontor:
Nedre Enggate 20 LL. — Abonnementspris kr. 16,— pr. år, løssalgpris
40 øre. — Annonsepris kr. 0.32 pr. m/m. — Fæes i kioskene hver lørdag.

Går de ekskluderte bønder til dannelse av eget bondelag?

Et samarbeid med Norges Bondelag viser seg å være umulig

Representanter fra det hele land møtes til stort rådslagningsmøte i Oslo 10. mars

Det viktigste spørsmål som var oppe til behandling på Lenamøtet på Toten, var de ekskluderte bønders stilling til Norges Bondelag. Bonde Aksel BERGER, som var innbudt til møtet for å redegjøre om dette spørsmål, kom i et timelangt foredrag inn på de forhold som har frembrakt det skisma som nå råder mellom de bønder som ble ekskludert i 1945 og Norges Bondelag. — Vi skal senere gjengi Bergers foredrag.

ETTER FOREDRAGET utspant seg en livlig diskusjon, som ble åpnet av Anders HAFSKJOLD. Han kom inn på Vangmøtet hvor han hadde redegjort for de forhandlinger han hadde hatt med Norges Bondelags sekretær, Bonden. Referatet i Hamar Arbeiderblad vil jeg kalle nøkternt, sa Hafskjold. To—tre misforståelser var det, men disse var ikke så store at jeg fant grunn til å komme med noe dementi. Uken etter Vangmøtet ble det av Norges Bondelag gjennom NTB sendt ut en redegjørelse til dagspressen. Jeg ringte til NTB og spurte om jeg kunne få ut et tilsvarende, og det var det ingenting i veien for. Neste dag sto mitt tilsvarende i mange dagsaviser som hadde hatt Bondelags redegjørelse. Men Nationen holdt seg taus. Da det hadde gått noen dager, skjønte jeg at det ikke ville bli inntatt der. Jeg skrev da en artikkel, men den kom heller ikke inn. Artikkelen kom 1945 og Norges Bondelag. — Vi skal mer nå i «8. Mai» (nevnte artikkel sto i «8. Mai» nr. 7) og jeg vil gjerne gjøres i Nationen.

FORLEDEN DAG STO det et referat i Nationen fra et møte hvor Norges Bondelags formann skal ha uttalt: «Makt er ikke rett, og jeg håper at vi aldri kommer dit at vi legger bånd på det frie ord». — Jeg for min del vet ikke hva jeg skal si til slik tale, sa Hafskjold. Jeg har ialfall det inntrykk at Nationen ikke er langt unna det Bondelags formann frykter. Det er ialfall en kjensgjerning — jeg ble nektet det frie ord — Nationen gjorde det! Vel, dere mine tilhørere får dømme selv. Jeg tror at det som nå fra forskjellige kanter sles om oss er inspirert av Bondelaget, f. eks. en artikkel i Morgenbladet. Alle må forstå, at hadde det vært min mening å danne en ny organisasjon på siden av Bondelaget, da hadde det jo ikke vært klokt av meg å søke samarbeid med Norges Bondelag. Jeg er derfor kommet til den mening,

skrivene ikke var ærlig ment — altså utsendt ved en feiltakelse eller misforståelse. Men merkelig nok, når en kommer inn på realitetene, da vil ikke Bondelaget ha noe med oss å gjøre. Av den grunn, kommer vi til å representere en død gruppe innen bondestanden.

Vi må være klar over, at det vesentligste for oss bønder er ikke å tre fram som politikere — men som fagmenn. Det nytter derfor ikke for oss i dag å legge oss til i en bakevje. Vi er jo også endel av samfunnet, og vi må vise hva vi er verd, og vårt verd i dag, — må vi i et samfunn som det norske, skaffe oss gjennom en fagorganisasjon. Det ligger derfor meget nær for meg å nevne at vi har en annen faglig bondeorganisasjon, nemlig Norges Bonde og Småbrukerlag. Denne organisasjon har oppført seg bra mot mange av oss — ikke et medlem er blitt ekskludert. Jeg mener at spørsmålet Norges Bondelag bør falle for vårt vedkommende, og at vi så søker å komme i kontakt med Norges Bonde og Småbrukerlag og gir dette vårt medlemskap.

EINAR EGGE var til en viss grad enig med Aalset om at en tilnærming til Norges Bonde og Småbrukerlag kunne høres noe besnærende ut og — Forts. side 3 —

Er Otto Strasser i Norge?

Bonn: Privat til «8. Mai».

Den vesttyske regjering følger med oppmerksomhet Otto Strassers forsøk på å komme i all hemmelighet tilbake til Tyskland. Strasser brøt i sin tid med Hitler og flyktet fra Tyskland og har i mange år vært bosatt i Canada. Han har flere ganger søkt om tillatelse til å vende tilbake til Tyskland, men denne søknad er avslått først av de allierte, deretter av de vesttyske myndigheter.

En høytstående vesttysk embetsmann opplyser at man har helt sikre etterretninger om at Otto Strasser nå har forlatt Canada, visstnok med kanadisk pass og nå befinner seg et eller annet sted i Skandinavia.

Det finnes flere «Strasser-bevegelser» i Vest-Tyskland og de går alle inn for Tysklands samling, som i dag er aktuell politikk. Den vesttyske regjering er bange for at Strasser vil sveise sammen alle disse bevegelser til en ny mektig politisk faktor. Strasser bygger sitt politiske program på en rekke fundamentale grunnsetninger hentet fra det nasjonal-sosialistiske parti.

Lenamøtet ble en manifestasjon.

300 kvinner og menn viste en vilje og et mål

Om lag 300 menn og kvinner hadde fulgt Forbundets henstilling om å møte på Lena den 15. februar for der å drøfte viktige spørsmål.

At det møtte så mange viser tydelig at uroelementet ikke bare består av følgende herrer: Forbundets formann, Hroar Hovden, redaktør Arntzen i «8. Mai», redaktør Lange og bonde Anders Hafskjold, som «Opland Arbeiderblad» forsøker å få det til. Det er lett å gjennomskue den taktikk som «Opland Arbeiderblad» og den hele norske presse forøvrig fører. Den er den samme som myndighetene nå siden 1945 har drevet. Det problem

Oppsiktsvekkende artikkelserie i «8. Mai»

Vil gjør våre lesere oppmerksom på den artikkelserie vi startet i nr. 6.

Første artikkel i serien var den som sto på første side under tittelen «Intens propaganda og mange personlige hensyn preget den store debatt». Denne artikkel er en generell innføring i stortingsdebatten. Artikkelen nr. 2 ble offentliggjort i nr. 7 som kronikk under tittelen «Historien». De senere artikler vil få fellestittelen «Vi skriver historiens dom i dag».

Den første av disse artikler vil være en gjennomgåelse av hele forhistorien fram til 1940 og hendene 1940 og om okkupasjonstiden. Artikkelen vil bli supplert med alt det nye som er kommet fram. Deretter kommer flere artikler om den legale status under okkupasjonen. Samtlige artikler er en gjennomført kjede av beviser for «rettsoppgjørets» ulovlighet. Alt dette er apolutte beviser som aldri tidligere er fremlagt samlet form.

Vi henstiller derfor om å følge med i «8. Mai». Hvert nr. i de kommende 20 uker vil bringe et ledd i de uomstøteligste beviser for at det har funnet sted et uhyggelig rettsvik i vårt land etter 1945.

Tilhører Jugoslavia fortsatt Sovjet-blokken?

Jugoslaviske generaloberst kommer med sensasjonelle opplysninger

Han påstår at bruddet mellom Sovjet og Jugoslavia bare er skuepill

Wien: Privat til «8. Mai».

Etter hva Deres korrespondent erfarer er en av marskalk Titos nærmeste militære medarbeidere, generaloberst F. Jasjelic, for kort tid siden flyktet fra Jugoslavia til Trieste, hvor han har meldt seg for de italienske militære myndigheter og fått politisk asyl.

Generaloberst Jasjelic påstår at Jugoslavias brudd med Sovjet-Samveldet bare er et skuespill, som Tito og Stalins oppfører i full forståelse med hverandre for å føre vestmaktene på villspor, og at Jugoslavia i virkeligheten har fått tildelt som oppgave av de allierte å trekke flest mulig allierte stridskrefter i en felle på Balkan i

Kongelig ansvar og kongelige ord

Etter den såkalte «frigjøring» skrev George Kent en artikkel i Minneapolis Sunday Tribune om daværende dronning Wilhelmina av Nederland. I artikkelen het det bl. a.:

«Det er blitt sagt at Wilhelmina var den eneste kvinne som Churchill var redd for. Da britiske flygere ved et uhell kom til å slippe bomber over Haag, fikk hun statsministeren opp mitt på maten og skjelt ham ut etter noter. Selv under krigens mest kritiske dager fortsatte hun sitt utrettelige arbeid for sitt land og sitt folk. — — — Det synes å være et visst grunnlag for den ironiske uttalelse som en fransk diplomat kom med en gang: «Den eneste mann i Europa er dronningen av Nederland!» — — —

Denne siste uttalelse forekommer oss atskillig både uærbødig og urettferdig all den stund bl. a. den norske kongen jo i fem år tilbrakte det meste av sitt eksil på samme sted som Nederlands dronning. Det er ingen grunn for flåkjeftede amerikanske journalister og franske diplomater til å overse den ting at Norges kongen i spissen for den Nygaardsvoldske regjering i disse fem årene utførte et arbeid for de hjemverende nordmenn som sikkert lar seg måle med dronning Wilhelminas innsats for hennes nederlendere.

Vil noen til dette innvende at norsk område dog gjennom disse årene til stadighet var ut satt for tokter av engelske, amerikanske og norske fly, at rutebåter, frakteskip, fabrikker, skoler og privathus, ja endog hele bydeler ble smadret og at hundreder og atter hundreder av norske menn, kvinner og barn fant en uhyggelig død mellom de to verdenskrigene?

«Dagbladet» ikke lenger foran?

Å damne en ny organisasjon på siden av Bondelaget, da hadde det jo ikke vært klokt av meg å søke samarbeid med den norske okkupasjonsmyndighet. Stillelsen norsk okkupasjonsmyndighet er derfor kommet til den mening, at Bondelaget gjerne ser at vi danner en ny organisasjon. Etter det som har funnet sted i den siste tid, så er tingene blitt så tilspilset — og særlig etter at jeg har fått forståelsen av at Bondelaget ikke vil ha oss som medlemmer — at det er på tide at vi søker å danne vår egen nye bondeorganisasjon.

BERNT AALSET: Når det gjelder ekskluderte bønder og Norges Bondelag, så er vel årsaken det at Bondelaget ikke vil ta avstand fra sine tidligere utsendte skrivelser om oss. Vi vet jo godt, at hver og en av oss er blitt forsøkt vervet som medlemmer igjen med den begrunnelse, at rundt

Knut Hamsun bisatt

KNUT HAMSUN ble bisatt i krematoriet i Arendal den 22. februar. Tilstede ved bisettelsen var bare hans aller nærmeste familie. Det var Hamsuns ønske, at hans siste ferd skulle preges av den samme enkelhet som hans liv. Kisten var bare smykket med det norske flagg. Urnen vil bli oppbevart på Nørholmen.

av følgende herrer: Forbundets formann, Hroar Hovden, redaktør Arntsen i «8. Mai», redaktør Lange og bonde Anders Hafskjold, som «Opland Arbeiderblad» forsøker å få det til. Det er lett å gjennomskue den taktikk som «Opland Arbeiderblad» og den hele norske presse forevrig fører. Den er den samme som myrderne nå siden 1945 har drevet. Det problem som rettsoppgjøret har skapt skal ikke belyses, det skal ikke drøftes til bunds og det skal ikke leses på anstendig vis. Men våre motstandere må en gang for alle være klar over at vi gir aldri opp vår kamp for sannhet og rett — mot hykleri og forfølgelse. Det spiller derfor ingen rolle at en hvilken som helst redaktør som skriver for betaling forsøker seg på bakvaskelse av de menn som har tatt på seg den tunge bør: kampen mot rettsvindelene.

Kaptein Hroar Hovdens manende åpningstale vakte derfor en begeistring som ga bud om at her var det en vilje og et felles mål. Til møtet var det også kommet to hilsener, nemlig fra våre gamle høvdinger P. O. Håkenstad, Vågå og Erling Bjørnson, Aulestad.

Hovden kom i sin tale inn på, at det er en politisk nødvendighet for dagens maktghavere at folket lever i den tro at rettsoppgjøret er såre godt. — For den dagen sannheten kommer til folkets kunnskap, den dagen folket blir klar over hva som faktisk er foregått i norsk politikk før og under krigen og okkupasjonen, den dagen vil vårt rettsoppgjør få dødsstøtet, og de mange samfunnsstøtter som nå suler seg i kunstig lys, og lever høyt på falsk prestisje, vil tape på glansen og prestisjen. Men ikke bare det, sa Hovden, også hele det politiske spill som har vært ført av de nåværende politiske partier — og som i mange alvorlige tilfeller har foregått bak folkets rygg — vil bli avkledd til skinn. Men for å hindre at lyset faller over denne politikk, har de grepet til avledningsmanøvrer, og de ansvarlige for denne politikk har søkt å løse floken ved hjelp av syndebukker og historieforfalskning. Det norske retts oppgjør er et typisk eksempel på denne metode.

Taleren kom så inn på stortingsdebatten. Han uttalte bl. a.: Det ble ingen stille begravelse som tanken var. Og det kan vi takke samnorsken for. Den var nemlig på tapetet umiddelbart foran den påtenkte landssvikdebatt, og opptok tiden i Stortinget til over midnat. Det var derfor ingen annen råd: Landssvikdebatten måtte utsettes.

Og den 21. og 22. januar i år gikk den av stabelen. Som vi alle vet ble den brede forestilling temmelig smalt sporet. Fellesprogrammets representanter, som har besatt 150 plasser i Stortinget til over midnat. Det var med noen enkelte unntakelser — fremdeles ikke inn på saken. Det ble den rene oppvisning i utenomsmakk og talelegging.

— Forts. side 3. —

Spikeren på hodet

Den Olympiske Ånd — Brorskapets Ånd!

Hjalmar Andersen sammen med japaneren Sugawara etter 10,000 meter løpet.

I forbindelse med den måte det norske publikum tok imot olympiadeltagene fra de forskjellige land på, skriver Thorleif Forskjellerup i Dagbladet 22. febr. bl. a.:

«Tyskerne ble mottatt som mennesker og idrettsungdom. Det falt ikke publikum inn å tenke på krig, okkupasjon eller okkuperte. **ALMINNELIGE MENNESKER KAN OPPAGTERES TIL FANATISME OG GRUSOMHET**; men lar man dem i fred så seirer deres naturlige beundring for fremragende dyktighet og god sportsånd.

For å dette publikum ikke demte på nasjonalt grunnlag, vant det

selv en nasjonal seier! Vi har understreket de ord som vi mener er hammeren som treffer spikeren på hodet. Disse ord bringer i et notteskall årsaken til den hetzstemning som rådet her i landet i det Herrens år 1945. Det norske folk var ikke slik og det viser seg at det heller ikke er slik som aviser, kringkasting og politikere har funnet det opportunt å fremstille det i de siste 6 år.

Det er ikke for ingen ting at de tyskere som var her i landet under okkupasjonen betraktet Norge som et vennligsinnet land. A bli sendt til Norge ble av de aller fleste tyske soldater betraktet som det rene hell. Her

var det stille og fredelig, krigen var langt unna og folket var wonderbar. Denne innstilling har tyskerne ennå, noe som gjentagne ganger i disse siste år har fått våre journalister til å rive seg i håret i fortvilelse over den lille forståelse tyskerne hadde og har av vår «nasjonale holdning».

Nei, den «fremragende motstandsånd» var såvisst ikke så fremtredende under krigen som etter. A forsøke å vri på dette faktum har ikke noen hensikt lenger. Man lurer i så fall ingen andre enn seg selv. Hvem kan — med hånden på hjertet og for seg selv — ikke si seg enige i disse enkelte betraktninger som ganske enkelt er basert på hukommelsen?

Stalin opptror i sin forstaelse med hverandre for å føre vestmaktene på villspor, og at Jugoslavia i virkeligheten har fått tildelt som oppgave av Kreml å ødelegge flest mulig allierte stridskrefter i en felle på Balkan i tilfelle av krig.

Jasjeliks flukt og uttalelser har vakt oppsikt hos vestmaktene etterretningsjenerer. Den jugoslaviske ofiser er med fly bragt til det amerikanske hovedkvarter i Heidelberg og vestmaktene Balkan-spesialister er i all hast kommet sammen til rådslagninger.

Generalobersten hadde med seg — sydd inn i lærne — mikrofotografier av dokumenter som viser at en annen fremstående jugoslavisk offiser, generaloberst Djaptsevitj og et medlem av «Petkåen», Jugoslavias femte mann sterke politibyrå, i midten av desember har hatt et strengt hemmelig møte med høytstående sovjetrussiske offiserer i nærheten av den rumensk-jugoslaviske grense —

for å utveksle politiske og militære informasjon og for å motta nye instruksjoner til Tito fra Kreml.

Jasjelik utføyde at det arrangeres slike hemmelige konferanser hver tredje måned. Han ga nøyaktige opplysninger om vedkommende russiske offiserers navn. Det ble fastslått av de allierte at disse russiske offiserer faktisk tilhører den russiske etterretningstjeneste på Balkan.

Hvis det skulle vise seg at Jasjeliks opplysninger er korrekte, må Tito brukes av Stalin som agn med sikte på en storfangst på Balkan. Hvis Jasjelik lyver, er han sendt ut av russerne for å irritere vestmaktene og skape forvirring.

Generaloberst Jasjelik oppholder seg for tiden på et hotell i nærheten av Heidelberg, hvor amerikanske leger har ham under observasjon for å bringe på det rene om han er helt tilregnelig.

Riksrett det eneste korrekte

Det er ingen tvil om at Johan Nygaardsvold inntar en særstilling i norsk politisk historie. Den endelige dom om hans regjeringstid 1935—1945 er ennå ikke felt, men man har en levende følelse av at historien ikke blir så pådlig som partipressen når det gjelder vurderingen av begivenhetene fram til og i 1940. Det materialet som Undersøkelleskommisjonen la fram er ikke til å komme forbi, selv om regjeringsorganet sier at «krittikken nå er forstummet» og at «angrepene ved den endelige behandling i Odelstinget falt pladask til jorda».

Dette er tilsmikelser; hadde det vært politisk mulig ville en riksrett vært det saklig sett eneste korrekte, og da ville nepe Nygaardsvold stått så sterkt i folks omdømme som han gjør nå. Men når riksrett falt bort, var det heller ingen grunn til å spille videre på propagandaplata om det manglende beredskap i 1940, — det er selvfølgelig riktig at ansvaret for dette faller på mange, og rettfærdigvis ikke må legges bare på Regjeringens sjef selv om hans ansvar nødvendigvis er det største. Historien vil ikke glemme april dagene, og Undersøkelleskommisjonens uttrykk om statsministeren som «ble borte i billedet» vil heller ikke bli glemt, — skriver «Farmann».

Landets aviser har i fjorten dager i høy grad vært preget av de nettopp avsluttede olympiske vinterleker. Det har i denne forbindelse også vært skrevet mange og pene ord om broderskap, fred og fordragelighet. Selv Dagbladet gikk så opp i sin oppgave som olympiareportasjeavis at det synes som om bladet rent har glemt å leve opp til sitt velbrukte slagord «Dagbladet alltid foran». Noe tap kan vi ikke finne at dette har vært — tvertimot tror vi at vi godt kan tåle flere slike «kulturpauser» uten å ta noen skade av det.

Hvor rent i bakleksa bladet har vært illustreres kanskje best når vi betenker at avisen såvidt vi har sett ikke har inneholdt et ord om det som ovenstående bilde viser: en olympiadeltag, langrennsloperen Karl Schuszler legger en krans på en kamerats grav på Ekeberg.

Tør vi håpe på at vinterlekene har hatt en så velgjørende innflytelse på Dagbladet at det så smått tenker på en liten kursending?

hundreder og atter hundreder av norske menn, kvinner og barn fant en uhyggelig død med løp, skyte og andre grusomme ber — jfr. Valketoktet 26. april 1945, da det var på det rene at Tyskland var ferdig — ja, så gir dette sårmen ingen noen grunn til å tro at Norges konge hadde mindre trang til å hevde sitt folks livsinteresser overfor mr. Churchill enn hva dronning Wilhelmina hadde.

Det er nemlig det å merke, at Old Wickie var en opptatt mann på den tiden, — en meget opptatt mann. Det var ikke bare å ringe på dørløkken hans om man hadde noe på hjertet. Dronning Wilhelmina var åpenbart heldig nok til å treffe mr. Churchill, slik at hun fikk sagt hva det hun ville og dermed klarte å berge sine hjemneværende landsmenn. Andre var ikke så heldige. — Men det går da ikke anstendig vis an av den grunn å hevde at Nederlandis dronning var London Nans eneste mannfolk! Det fantes utvilsomt også virkelige mannfolk, — mannfolk med bukser på. Selv om det på grunn av forholdene ikke var så lett å se dem. Og det gir sikkert trøst til de etterlevende etter dem som ble drept.

Norge flyter på Korea-krigens redsler

Milliontap av drepte og sårede — en uhyggelig statistikk

Den enes død — den andres brød

Til Olympiaden har Stockholms-Tidningen laget et stort og flott Norgesnummer. En rekke av bladets medarbeidere har vært i Oslo for å skrive artikler og intervjuer. Under titlen «Korea-kriget har hjulpet Norge klare sin økonomi» skriver en av bladets medarbeidere etter å ha innhentet en rekke detaljerte opplysninger:

Det ligger ikke noen større overdrivelse i den påstand at Norge klarer sin økonomi takket være Korea-krigen, ti faktum er at den norske handelsflåtes frakttinntekter er blitt fordoblet etter Korea-krigens utbrudd og som følge av den spente internasjonale situasjon forevrig.

Frakttinntekten som i 1950 gikk opp i nesten fire milliarder kroner, dekker i dag mer enn en fjerdedel av landets samlede vareimport — nye fartøyer iberegnet — og overstiger betalingsunderskuddet forevrig til utlandet. Dette resulterte i at Norge i 1951 for første gang etter krigen fikk et uventet overskudd i betalingsbalan-

sen med utlandet. Også underskuddet på utenrikshandelen sank, om man medregner salg (og kjøp) av fartøyer. Så følger en rekke nærmere opplysninger og tall, som det her vil føre for vidt å komme inn på.

Samtidig med ovenstående opplysninger bringer de utenlandske aviser den siste oppgave over hva Korea-krigen har kostet av tap av mennesker. Tirsdag 12. februar offentliggjorde generalsekretær Trygve Læ den siste tapsliste som FN har utarbeidet. I følge denne beløper antallet av falne, tilfangetatte og sårede soldater siden konflikten begynte seg nå til 1,900,000.

De Forente Nasjoners styrke hadde inntil 31. desember mistet 306,070 mann. Etter FN-kommandoens beregninger beløper kommunistenes tap seg til 1,601,350 mann pr. 25. januar. — Over halvparten av disse var kinesere. Av FN-styrkene er 47,138 rappor-

— Forts. side 8 —

Redaktør
Arvid B. Arntzen

Forretningsfører
Per Kvendbø

Utgitt av Interessentskapet 8. Mai

La oss få klar og grei beskjed!

Mens den kalde krigen raser videre med uforminsket styrke og stadig i nye og overraskende former og mens verdensriker ryster i sine utenverker, er det berettiget å spørre: Er vi forberedt, forberedt på enhver eventualitet?

Vi skal ikke her innlate oss på å besvare dette spørsmål, når det er tale om det fysiske forsvar og det materielle beredskap. Men er vi forberedt mentalt og vet vi, hvorledes vi skal innrette oss under enhver situasjon, som kan oppstå, om ulykken en-

nå en gang og like plutselig banker på vår dør?

Til dette må vi svare nei. Vi er ikke forberedt, folket er ikke forberedt. Riktignok har vi fått noen beredskapslover, men spør mannen i gaten om han kjenner dem og vet, hvorledes han skal forholde seg «i påkommende tilfelle» som det heter. Han svarer nei. Han har nok et tåket begrep om, at slike lover eksisterer, og han har nok hørt tale om, at han og vi andre alminnelige mennesker — om de som styrer og har ansvaret forlater oss ennå en gang i den kritiske time — skal slå i fra oss til vi segner, hvis angrepet kommer fra en bestemt kant. Men utover dette vet han intet. Og hvis noen nevner Haagkonvensjonen V av 18. oktober 1907, ratifisert 19. september 1910 og trådt i kraft for Norge 18. november samme år, da ryster han på hodet. Den gjaldt da vel også under okkupasjonen 1940—45, men det nyttet som bekjent ikke for dem, som kjente den og handlet etter den, å påberope seg denslags, da det store politiske oppgjør på hjemmebanen satte inn for full kraft. Og dermed er vi like langt.

I møte i Stortingets utvidede utenrikskomite 30. januar 1940 uttalte formannen, C. J. Hambro: «All fremtidspolitikk er betinget av hypotetiske spørsmål og hvis man ikke vil ta dem opp blir jo ingen politikk annet enn politikk for dagen og ad hoc.» Men dette er ikke nok for den menige mann. Han vil ha klar og grei beskjed. Han sier som vi: Det er min bestemte vilje under enhver omstendighet og under hvilken som helst lovlig regjering å følge lover og direktiver, følge norsk lov og de av Norge høytidelig inngåtte overenskomster. Det er min plikt og rett. Men jeg vil vite beskjed denne gang i motsetning til forrige gang, da jeg måtte handle fullstendig på egen hånd og etter de lover som jeg kjente. Og jeg og mine med meg vil ha ventetiden til å utbygge både vårt materielle og mentale beredskap, så vi, når de ansvarlige på ny rømmer, ikke slås ned til ingen nytte eller blir trukket til ansvar for saker og ting som vi ikke hadde det aller ringeste kjennskap til. Vi vil ikke ha 1945 og årene deretter opp igjen, for de ga oss alle følelsen av å leve i frykt og beven i et tilbakeliggende land, hvor rettsbegrepene ble feiet vekk av det politiske maktspråk og hvor hevsn og hat av mere eller mindre personlig natur rådet til ubotelig skade for hele folket.

Er ikke dette tydelig tale? Og skulle ikke svaret måtte bli en bredt anlagt beredskapskampanje slik at vi igjen kunne ha muligheter for å bli ett folk og en vilje? Denne gang vil vi ikke nøye oss med hemmelige provisoriske anordninger, som fikk grunnloven til å morkne under selv den mest lovlidige. På det område vil i hvert fall ikke historien gjenta seg.

Motiver

Norges Bondelag

En merkelig organisasjon

De fleste kjenner godt til Bondelagets nå så herostratisk berømte «rettningslinjer» for gjenopptakelse av ekskluderte «landssvikere» som medlemmer. Bondelagets kungjorde bl. a. at det ville «virke ubehagelig» å ha personlig omgang med folk med «Jærlig nasjonal holdning». Og ville ubehaget ikke være så stort dersom vedkommende «unasjonale» kunne sies å ha «manglende evner». Slike skulle kunne bli medlemmer av Bondelaget forholdsvis lett. Men den unasjonale måtte i tilfelle kunne legge fram «overbevisende materiale» som viste at man var mindre beveget.

Jeg har ofte undres på hvor man skulle henvende seg for å få attest for «manglende evner». Når det gjaldt å få attest for såkalt nasjonal holdning, kunne man vistnok gå til lensmannen eller fremstående venner og bekjente. Men attest for manglende evner? Jeg må minnes sverken som utbrøt etter å ha lest «tidningen». — «Nu om stunder da man klæder og er misnøgda med alt som er, er det godt at veta at det er något som er alla, tillags. Thi jag har ennu inte hørt at någon har klagat över sitt förstånd, hur litet det enn er!»

Blant annet i Eidsberg bondelag satte de seg til å praktisere hovedstyrets rettningslinjer. Hvor de fikk sitt «overbevisende materiale» fra, vites ikke, men de protokollerte om sine yrkesbrødre i bygden villig vekk. Det skal ikke ha forløpet uten senere viderverdigheter derborte, etter hva det seis.

Bondelagets befatning med «rettsoppgjøret» er imidlertid desverre ikke bare latterlig. Den har hatt og vil i fremtiden få de aller bedrøveligste følger for hele den norske bondestand og dermed for hele det norske folk. Dette synes heller ikke det nåværende styre å ha forståelsen av.

For at folk skal få et kort og klart bilde av hva Bondelaget har gjort, skal jeg her sammenholde det med andre organisasjoners inngripen, eller rettere sagt mangel på inngripen i «rettsoppgjøret»:

1. Bondelaget har, så og si med alle midler arbeidet for å få stemplet flest mulig av sine medlemmer som «landssvikere». I sitt raseri har de gått endog meget grundigere tilverks enn det offentlige rettsvesen. Det er her nok å nevne at alle som fikk tiltale for medlemskap og virke i Bondesambandet ble blankt frifunnet. Ja, retten gikk endog såvidt som å betegne Bondesambandets virksomhet som fortjenstfull! Men dette godkjente ikke Bondelaget. De gikk til forfølgelse av Bondesambands medlemmet.

2. Norges Skogelerforbund blandet seg ikke opp i «rettsoppgjøret». De lot «rettsoppgjøret» være «rettsoppgjøret» og kom ikke med ærekrenkende særbestemmelser for «landssvikere». Vi hørte intet fra denne organisasjon om eksklude-

ring eller annen forfølgelse. — Tvertimot. «Landssvikerbøndene» bør merke seg Skogelerforbundets holdning i denne sak.

3. Heller ikke Norsk Bonde- og småbrukarlag gikk til slike skritt som Bondelaget. Såvidt vites hadde de ingen særbestemmelser.
4. Så har vi Landsorganisasjonen. Har vi sett noe til at den har gått til særavstraffelse av medlemmer som har vært frifunnet av retten? Nei!

Rundt om i bygdene har Bondelaget i de senere år utfoldet atskillig virksomhet for å verve medlemmer blant «landssvikerne». Laget burde nå snart forstå at de først må ta avstand fra sin tidligere ferd i denne sak. Det er ikke nok, slik som det ble gjort på årsmøtet i Steinkjær, å erklære at alt skal være glemt. Det er på høy tid at Bondelaget «beskikker sitt hus». Det vil ellers meget snart bli for sent.

Å bli medlem av Bondelaget for dette er gjort, kan ikke gå an for en ærekjær bonde. Ved nærmere ettertanke kan vel heller ikke Bondelaget sette pris på, eventuelt, å få konstatert at «landssvikerbøndene» har vært så dårlig stoff at de skulle la en slik krenkelse gå upåtalet. Det dreier seg nemlig om massevis av tidligere medlemmer, hvorav en hel rekke hørte til lagets mest fremtredende menn.

K.

«Nasjonal holdning»

For en tid siden hadde en osloavis et intervju med det kanadiske konsulat i anledning de mengder søknader om oppholdstillatelse i Canada.

Konsulatet meddelte at det var spesielt høsten 1950 da den politiske situasjon syntes å peke henimot krig, at ansøkingerne strømnet inn i tusenvis. USA's konsulat ga et liknende svar.

Hva var så årsaken til denne utfartslenngsel tiltross for at levevilkårene her i landet var forholdsvis bra? Vi husker de panikkartede lover som ble vedtatt i Stortinget, hvordan vi skulle forholde oss når russerne besatte landet og hvordan pressen forsøkte å innbilde folk at en ny okkupasjon var nær forestående.

Hvordan reagerte så folk. Jo ganske naturlig. De forsøkte å komme seg unna i tide. Når jeg sier ganske naturlig var årsaken ganske enkelt denne gang som i 1940. Det var stormakternes interesser det dreiet seg om.

Hvor annerledes var det ikke da det var Norges interesser som sto på spill. Vi minnes årene 1814 og 1905. Da var det ikke snakk om å rømme av landet. Tvertimot. Jeg husker spesielt 1905. Jeg var dengang 25 år og hadde en god stilling i Amerika. Så-

Ørkenjustis

setter det amerikanske magasin «Look» som overskrift over en artikkel om straffemetoder i det indre Arabia. Straffen for simpelt tyveri kan være pryling med stokker, en avhugd hånd eller halshuging. Metodene er en følge av det harde livet disse mennesker fører, og bladet mener de «siviliserte» folk må gripe inn for å bringe en slutt på disse grusomheter.

Vi er enige i at metodene er både rå og brutale, men er egentlig vestens folk de rette til å snakke så høyt om humanisme? Den 2nen verdenskrig og tiden etter innehar iallfall rekorden med hensyn til grusomheter — for å holde oss til dagens terminologi. Bildene viser: en hodeløs forbryter ligger i sanden mens folk ser på, og (nedst) avhuggede hender og føtter opphengt til skrekkelig advarsel.

Om Frankrike kunne tale fritt

ville svaret på forslaget om å opprette tyske divisjoner blitt et dundrende nei, skriver Richard Grossman, labourrepresentant i underhuset, i «Sunday Pictorial». Men Frankrike står ikke fritt, legger han til. Landet vander seg under opprustningsbyrdene og står overfor en alvorlig økonomisk

KNUT HAMSUNS død har fått krypet til å stikke hodene fram igjen og boltre seg i avisspaltene med ukvemsord om den avdøde mester. — Selv gode nordmenn kappes om å spyte i den åpne grav, tiltross for at det ikke vinker noen olympisk gullmedalje for denne nye idrettsgren.

Halvdan Hydle i Aftenposten — de små menns store avis — demontreer i dødens øyeblikk en mangel på sømmelighet som virker dypt forstemmende, men også er avslørende for den ledelse hvis leiesvinn og talerør han er. Med kvalmende hyklerier siterer han det gamle latinske ord De mortuis nil nisi bene, før han begynner nedrakning av mesterens minne!

Halvdan Hydle jamrer seg over at Hamsun «grep pennen igjen, i det uheldigste av alle øyeblikk». Men hva skrev ikke Hydles eget blad og dets redaktører allerede i april-dagene 1940 og mens kampene ennå raste mellom deres landsmenn og tyskerne? Lenge, lenge før Hamsun overhodet hadde oppløst sin munn. Carl Hultfeldt har med de rette ord karakterisert bladets skrivemåte i den skjebnesvangre tid.

Halvdan Hydle undrer seg over Hamsun — «det overdådige utstyrte menneske hvis geniale intuisjon sviktet så totalt, akkurat da det gjaldt». Slik har dverger til alle tider undret seg over gigantene og deres seerevne og brutt sine hoder med å tyde og mistyde.

Halvdan Hydle har selv intet forstått eller lært av de siste syv år, men det er og stadig flere som begynner å forstå. Og framtiden vil klart komme til å se at den geniale hamsunke intuisjon så langt fra sviktet, men at den gamle åndshøvding tvertimot så rett i Europas skjebnetime.

Halvdan Hydle virrer rundt etter Hamsuns motiver. Han kan spare seg mye. Hamsun har selv gitt svaret, og det er et svar som vil stå for alle tider:

«Om 100 år er altting glemt. Da er endog denne ærede rett glemt, totalt glemt. Alle våre navn her tilstede i dag vil om 100 år være utsløttet av jorden og huskes ikke mere, nevnes ikke mere. Vår skjebne er glemt.»

Jeg holder det alminnelige omdømme nokså høyt. Jeg holder vårt norske rettsvesen enda høyere, men jeg holder det ikke så høyt som jeg holder min egen bevissthet om hva som er godt og onde, hva som er rett og galt. Jeg er gammel nok til å ha en rettesnor for meg selv. Og dette er min.»

Halvdan Hydle, ja, endog han, og med ham alle andre små hydlere og hyklere i og omkring Akersgata vil om hundre år være glemt, totalt glemt og nevnes ikke mere. Men Hamsun vil leve. Hans diktnings fakkell vil lyse videre.

Halvdan Hydle er interessert i motiver. Det er noe nytt. Det var ingen

krenkende særbestemmelser for «landssvikere». Vi hørte intet fra denne organisasjon om ekskludering av landet. Tvertimot. Jeg var dengang 25 år og hadde en god stilling i Amerika. Så snart jeg hørte det brygget opp til krig mellom Norge og Sverige sa jeg opp min stilling og reiste fluksens hjem til Norge for å melde meg som frivillig. Jeg er sikker på at nordmenn ellers rundt omkring i verden hadde det på samme måte. Da var den virkelige nasjonalkjensle rådende.

Vi skal i denne forbindelse minne om de menn som i Grønlandssaken uforferdet gikk inn for Norges sak til tross for at de nærmest ble hånet av Arbeiderbladet og andre aviser. De karer, Gustav Smedal, Adolf Hoel og Jens Hunseld hadde sine nasjonale instinkter i orden. Disse menn er nå erklært for landssvikere.

Nei kom ikke med snakk om nasjonal holdning. Den er hverken avhengig av internasjonale forviklinger eller nasjonale intriger.

H. S. H.

Albania

er nå i skuddlinjen. 100 bulgarske ofiserer skal være ankommet til Albania for å hjelpe premierminister Enver Hoxha med å styrke sin maktstilling. Nasjonalkomiteen for et fritt Albania, som holder til i Rom, hevder at dette er bestemt i Moskva, og at motstanden mot Hoxha er stadig voksende. En russisk politistyrke i Albania arbeider uavhengig av Hoxha for å opprettholde ro og orden og er misfornøyet med Hoxha som viser sviktende evne til å holde orden i landet.

Anders Østerling — medlem av Svenska Akademien — slutter sin nekrolog over Knut Hamsun med følgende ord:

«Från svensk sida kan det i denna stund icke bli tal om annat än en tacksam och vemodig hyllning till hans minne.»

—Det er langt mellom Østerling og Hydle.

landet og vi er henvist til å gjengi dens hovedpunkter etter den engelske presse. Daily Express' kommentator Sefton Delmer samler sitt inntrykk i ti hovedpunkter, og han fremhever at i ni av de ti tilfeller ble de skjebnesvangre beslutninger vedtatt mot Englands, dvs. Churchills råd. I det hele tatt er det vanskelig å finne vektige anker mot Englands holdning, og de som i første rekke anklages er Roosevelt, Hopkins, Marshall, Eisenhower og Bradley.

De ti punkter er følgende:

- 1) Hitler kunne ha vært besejret i 1944, hvis man hadde fulgt Churchills råd og angrepet på Balkan og i Mellomeuropa istedet for å gå til invasjon i Frankrike.
- 2) Roosevelts tåkede idealisme og lettsindige edelmot forledet ham til mot Englands advarsler å forplikte seg til opprettelsen av den annen front allerede i 1942, noe som kom til å spille en skjebnesvanger rolle i forholdet mellom øst og vest.
- 3) Amerikanernes sviktende forståelse av denne krigs spesielle krav fikk Marshall, som dengang var USA's generalstabssjef, til å motsette seg englendernes nordafrikanske plan slik at man ikke vandt den avgjørende seier før vinteren 1942-43 satte inn.

4) Marshalls langvarige motstand mot invasjonen i Italia gjorde at man ikke fikk utnyttet panikksituasjonen omkring Mussolinis fall.

5) Hertil kommer amerikanernes konstante mistillit til de engelske motiver, deres «koloniinnstilling» som bl. a. innvirket hver gang Middelhavsforholdene var under behandling.

6) Amerikanernes bestrebelse for å holde englenderne mest mulig borte fra krigen mot Japan og den derav følgende skjebnesvangre oppfordring til russerne om å være med i de siste dager.

7) Eisenhowers sviktende evne til å forstå og vurdere fullt ut et strategisk geni som Montgomery, som etter forfatterens mening sto høyt over den amerikanske øverstkommanderende.

8) Ordren om å la general Patton stanse foran Prag for å gjøre russerne tillags.

9) Den tilsvarende ordre til general Bradley om å stanse opp foran Berlin.

Og på kommer det tiende punkt som etter forfatterens mening veier tyngst:

10) Roosevelts ettergivenhet på Jaltakonferansen, dengang da han allerede var en dødssyk mann — hans glede over å kun-

ne kalle Stalin for «Uncle Joe», hans og hans rådgiveres naive tro på at Russland bare ville sikre sitt eget område, Roosevelts hemmelige løfter på den kinesiske alliertes bekostning — kort sagt hele det kompleks av innrømmelser, som Russlands maktstilling i dag bygger på. Han sier derfor, at Jalta er den største russiske seir under hele krigen.

Dette er tungtveiende argumenter, men boken går ikke ut på overfall på USA, dertil er Chester Wilmot for behersket i sin skrivemåte. Han lovpriser det gode kameratskap, offerviljen og den evne til innsats som utmerket den amerikanske krigsførsel, men han trekker også fram detaljer som viser, at amerikanerne kunne misforstå mange fenomener og forhold, som førte til mange ulykker. En av dem var Bradleys motvilje overfor Montgomery og den sjalusi som kunne få innflytelse på selv de store situasjoner, hvor mange menneskelige sto på spill.

Boken handler om den annen verdenskrig, hvor så mange motstridende interesser sto på spill. Den er i mere enn en henseende avslørende. Den viser med en forferdende klarhet hvorledes politikerne og generalene fellet og

En uartig historie

Stortingsmedarbeideren i «Vårt Land» skriver:

«Høyres fører, C. J. Hambros innlegg var imøtesett med stor interesse, ikke minst fordi han på forhånd hadde lansert tanken om en Norgesplan. Flest mulige representanter var da også på plass, da Hambro gikk på tallerstolen, og skuffet ble man ikke i sine forventninger — for så vidt. — Hans innlegg, strålende framført, morsomt og spirituelt, sterkt og fantasifullt, var vel verd å høre, men etterpå satt man igjen og tenkte: Hva sa han egentlig? Hva skal man referere av dette? Og da var det et av presselosjens medlemmer sa hva alle tenkte: Dette blir greit å referere, kort og knapt: «Også Høyres fører, Hambro, hadde ordet.»

TITO.

Den jugoslaviske arme er illoyal overfor Tito og vil bli splittet i tilfelle av et russisk angrep, sier den tidligere USA-minister i Belgrad, A. Lane.

Utenrikskrønikk

Kampen for Europa

«The Struggle for Europe» er titlen på en bok som for få uker siden utkom på det ansette Collins forlag i London. Forfatteren er den australskfødte og høyt ansette krigskorrespondent Chester Wilmot, som i sitt rikt avvekslende liv gjorde invasjon over Kanalen til Frankrike som BBC-reporter i uniform og deltok i presekonferanser i selveste hovedkvarteret. Det er således en mann som vet hva han taler om.

Boken eksploderte som en bombe i London, forteller en av våre iakttagere, og han legger til: — Den vil lyse fra Washington til Moskva og vil bli diskutert med den største lidenskap ikke bare blandt dem, som var med i verdenskrig nr. 2, men også blandt dem, som i dag er med på å ordne opp i etterkrigens floker. Den er nemlig en flammende anklage mot en rekke vestmaktpolititikere og generaler for deres naivitet, kortsynhet og skinnsyke, og

forfatteren påstår at de har forlenget krigen med et år, kostet millioner av mennesker livet og likefrem foræret Stalin den fryktinngyende stilling han har i verden i dag.

Det har falt i vår lodd mange ganger å peke på dette faktum, men her skal vi innskrenke oss til bare å referere, hva en informert fra «den rette siden» har å berette om det som skjedde. Alle rede under selve krigen hadde han fått en beklemmende mistanke om, at det skjedde skremmende ting på statsmennenes konferanser og at menneskeliv og dyrebare interesser tankeløst ble satt på spill. Etter krigens slutt har han så ofret sin tid på å samle og analysere alt det materiale, som var forhånden og resultatet foreligger nå i denne bok, som er på 700 sider og som allerede på utgivelsesdagen ble solgt i 60.000 eksemplarer.

Boken er ikke kommet hit til

med en likefrem uforklorlig naivitet ga Russland den maktstilling, som gjorde det mulig for Kreml å starte den kalde krig, som vi alle i dag sukker under. Det nytter lite å gråte over spildt melk, men boken viser også hvor ledes tåpelige og diktatorisk utstyrte politikere kan bringe hele verden ut i ulykke, og hvorledes gjensidige misforståelser og nasjonal småforfengelighet — slik som hos oss — kan avstedkomme ulykker idet man ikke kan erkjenne annerledes tenkende menneskers rett til å hevde sine meninger.

I den engelske presse bebudes en utdypende debatt om denne eiendommelige bok, men vi er bange for at den allikevel vil bli tvunget inn i glemselen, fordi den avslører for meget av det, som «demokratiet» har felles med diktaturet, dette «vi alene vite».

Kommer det noe nytt om boken og den mulige avklaring, skal vi forsøke med våre små midler å holde våre lesere underrettet. Vi er nemlig også et offer for den samme tåpelighet, bare med den forskjell at vi øyner mennene bak de agerende. — Men, det er en annen historie.

Går de ekskluderte bønder —

— Forts. fra side 1 —

særlig på grunn av, at dette lag hadde oppført seg mere sømmelig mot de ekskluderte enn Bondelaget, men han mente imidlertid, at en ikke måtte spre seg for meget, en må holde sammen i alt og ikke minst i dette spørsmål. En må heller ikke krype for å komme sammen med andre.

BERGHEIM var også av den oppfatning, at det var ikke dumt å slutte seg til Norges Bonde og Småbrukerlag, men en burde tenke vel over hva en gjorde.

AALSET gjentok sin mening i forbindelse med N. B. og S. Vi har for mange landbruksorganisasjoner sa han, og år vi en til, er det godt mulig at vi blir splittet. I dag er det vel ingen av oss som vil gå inn i Norges Bondelag, den eneste mulighet er, hvis vi vil inn i en faglig organisasjon, å søke tilslutning til Norges Bonde og Småbrukerlag.

OLAV ULVEN, syntet at **Bernt Aalset**s tanke var god og den burde prøves. Vi kan ikke stå utenom de faglige organisasjoner da disse har innflytelse på mange ting, uttalte **Ulven**. Jeg kan således nevne, at i **Valdres** arbeides det nå med start av et slakteri. Nå er det gitt beskjed om at det er Norges Bondelag og Norges Bonde og Småbrukerlag som skal peke ut de representanter som skal komme sammen for å vedta lover og retningslinjer for denne bedrift. Personlig mener jeg at dette er ulovlig. Det burde jo være de medlemmer som har gått inn for tiltaket økonomisk, som fikk avgjøre hvordan deres egen bedrift skulle styres. Og blant disse medlemmer er det mange som ikke er med i de to nevnte fagorganisasjoner. **Taleren** var imidlertid enig i at de ekskluderte bønder måtte på en eller annen måte gjøre seg gjeldende gjennom en fagorganisasjon, og et eget lag ville kanskje være det beste.

HANS ROGNERUD: Jeg kan gjøre forsamlingen oppmerksom på at det er meningen å innkalle representanter fra hele landet til et møte i Oslo den 10. mars. På dette møte vil det bli ledsatt en nemnd, som får i oppdrag å utrede spørsmålet om start av en ny bondeorganisasjon og eventuelt legge fram forslag om retningslinjer for en slik organisasjon. — **Møtet** vil bli holdt i Håndverkernes store sal. Som min personlige mening vil jeg uttale, at slik som samfunnet kjører i dag — er det meget farlig for oss å blande oss sammen med de folk som i dag ledes av samfunnet.

Hvis vi blander oss sammen med de folk som har vist en så hateful oppførsel mot oss, da må vi være med på å skape den ro omkring rettsoppgjøret og alle dets uhyrligheter — som nettopp disse folk ønsker. For meg er dette en umulig tanke!

JEG FIKK 1½ ÅR OG DERTIL 150.000 KRONER. I dommen heter det imidlertid at jeg ikke hadde gjort noe galt. Jeg tar dette med ro — disse pengene bryr jeg meg heller ikke så meget om, de blir ikke så meget verd slik som det nå styres og stelles på alle hold. Den stilling som jeg nå er i, er på mange måter god, og jeg kan ikke med min beste vilje få meg til å søke omgang med de mennesker som en gang fordømte meg. I dag har jeg det godt. Etter 1945 har jeg truffet så mange gode og bra mennesker

jeg da søke tilbake til de som har gjort meg ondt. Tenk bare på det solidariske ansvar! Et og et halvt år fikk jeg fordi jeg hadde god forståelse og god utdannelse og de 150.000 fikk jeg for det gale som NS skal ha gjort, for jeg kunne jo ikke få en slik sum for det gale jeg ikke hadde gjort.

GODT FOLK! Jeg synes at det er sørgelig at vi skal leve i et samfunn som har gjort så meget ondt, tenk bare på alle de gode og prektige mennesker som dette samfunn har skutt. Jeg kjente nemlig mange av disse som ikke lenger er mere. Jeg mener derfor at det er en svikt — en stor svikt mot disse, hvis jeg blanner meg sammen med massen — den grå masse som jeg ynkes over.

Rognerud konkluderte med at han var klar over at de utstøtte bønder hurtigst mulig måtte danne sin egen fagorganisasjon — en fagorganisasjon av frie menn.

AKSEL BERGER nevnte de nye linjer som Norges Bondelags formann har bebudet. Disse linjer er etter min mening meget farlige, uttalte **Berger**. Vi ekskluderte har all tid hevdet vår rett til vår egen jord og eiendom, i dag har jeg imidlertid inntrykk av at de nye linjers menn arbeider seg mere og mere inn i kommunismen. Slik som utviklingen har gått, har vi mere og mere tapt vår selvstendighet. — Jeg tror ikke at de menn som i dag står i ledelsen forstår hvilken vei de går.

Jeg hadde tidligere tenkt meg muligheten av et samarbeide med Norges Bondelag, men nå ser det ut til at dette er umulig da Bondelaget ikke ønsker oss. Derfor er det bare én mulighet: egen organisasjon — så fri som mulig hvor vi kan få fremme våre saker og krav, da ville vi være kommet langt. Dette spørsmål er meget alvorlig og det er et stort spørsmål.

De talere som hadde ordet etter **Berger** bl. a. **Anders Hafskjold** var enige i, at nå måtte noe gjøres — for uten en egen fagorganisasjon ville de ekskluderte bønder komme til å lide ytterligere overlast.

Forbundets generalsekretær, **Helge Grønstad** holdt så foredrag om det ar beide Forbundet for Sosial Oppreisning driver. Han la fram mange viktige saker som Forbundet hadde arbeidet med og ført fram samtidig som han pekte på nye oppgaver som sto for tur til å løses.

Major Jan Kielland,

vår velkjente og framragende felle fra hine hårde dager, vil den 3. mars overraske stort med den påstand at det denne dag er gått 75 år siden han kom til verden.

Major Kiellands ungdommelige vigeit og uslittelige gode humor forbyr oss et hvert forsøk på å nytte anledningen til å skrive «en eldre manns» biografi. Det ville ikke samsvare med det faktiske. Forente Staters tap var 103,739 mann hvorav 17,754 døde. 72,292 så-

Lenamøtet —

— Fortsatt fra side 1 —

Når vi som med rette er rammet av etterkrigsoppgjøret hevder at norsk lov, ikke grunnlovstridige ordninger, skal legges til grunn for oppgjøret, og at der skal råde likhet for loven,

så svarer **makthaverne**: Mener dere virkelig at landssvik ikke skal straffes? Landssvik som er den gemeneste og nederdrettigste av alle forbrytelser.

«Goddag, mann», hilser vi. — «Økseskaft!» svarer myndighetene.

Å diskutere landsforrederiets avskyelighet med oss er ganske overflødig. Vi har alltid vært de beste fedrelandsvenner og gode nordmenn. Vi anser til og med landssvik for å være en så alvorlig sak, at 200 kroner i bot ikke er tilstrekkelig påskjønnelse fra samfunnets side. Etter norsk lov er da heller ikke en affære som kan avfeies med en liten bot, noe landsforrederi! Slikt er tøv — og dårlig komedie! — Som bare understreker oppgjørets politiske karakter.

Da jeg satt i Stortinget under debatten og funderte på hvordan så mange tilsynelatende frufuftige mennesker kunne prate så mange ord i så mange timer — uten å komme inn på det som saken i virkeligheten gjelnder, så kunne jeg ikke unngå å tenke på noen linjer i oberst **Jørgen Jensen**s bok «Krigen på Hede parken».

Stortinget var 9. april 1940 om ettermiddagen samlet i Festivitetslokalet i Hamar, da melding kom om en tysk bikolonne på vei nordover, og om et ekstratog som ventet tingmennene på **Lamar** stasjon. Oberst **Jensen**, sjef for **Oppland Dragonregiment**, som overvarte den hendelse som nå fulgte, skriver:

«Hambro sier i sin bok «De første måneder»: Jeg har aldri sett representantene mindre nervøse. Det var som alt dette var en del av deres daglige gjerning. — Jeg for min del, fortsetter obersten, har aldri sett såvidt eldre herrer springe så fort! Og når en tar i betraktning at stortingsmøtet ble hevet ca. kl. 19.45, og at ekstratog — etter hva jernbanens vedkomende oppgir — gikk fra Hamar kl. 19.51, og at det er en 300 meter mellom Festivitetsbygningen og jernbane stasjonen, så skjønner noen hver at stortingsmenneskenes ferd var litt av en idrettsprestasjon».

Hambro var jo dengang, som i dag — og alltid — medlem av Stortinget, og hadde — som vi godt kan forstå — en ganske annen oppfatning av egen og kollegers verdighet enn utenforståene oberster og andre tilskuere. Også under den «brede debatt» forekom det meg at verdigheten tok seg noe enklere ut for oss på galleriet enn for de kårne i egen høye person i salen. For oss tilhørere var det ikke mulig å komme i høytidsstemning. Jeg hadde et sterkt inntrykk av at «rappløpet om å få lovørist etterkrigsoppgjøret og om å få sagt at aldri har «rettsstaten Norge» stått sterkere enn i dag, med hensynet til «verdigheten» var fullt på høyde med det tog av galloperende eldre herrer som i 1940 ble observert i **Lamars** gater av

neder var 192,960 mann hvorav 27 690 døde, 103,887 sårede og 61,383 savnede Forente Staters tap var 103,739 mann hvorav 17,754 døde. 72,292 så-

dragon — oberst **Jørgen Jensen**. Hovden utalte til slutt:

Man innbiler seg visst at rettsoppgjørets ofre skal bøye likken, angre og innrømme skyld!

Gundersen kom endog med trusler i Stortinget til slutt. Han sa: «Fører de (det vil altså si vi) kampen videre kan det ikke unngåes at man må oppfatte det som en fortsatt kamp mot rettsstaten og demokratiet!»

Men trusler er ikke argumenter! Tvertimot: Det er slikt man bruker når argumentene er sloppet opp. Trusler er som et test bare et tegn på nederlagsstemning.

«Ro omkring rettsoppgjøret» får man hverken ved trusler eller lokketoner. De får man bare på en eneste måte, nemlig ved å øve rettferdighet rett til alle sider og til alle medborgere.

Vår tidligere motstander i politikk, **h.r.advokat Gustav Heber** skrev i dag i 8. Mai om «den storm mot rettsoppgjøret som er i anmarsj». Storti mot ja — ikke ro omkring! Det vil bli det første resultat av stortingsdebatten.

Norge flyter på —

— Fortsatt fra side 1 —

I stedet talar vi oss å gjøre oss til talsmann for de hundreder og tusener rundt om i landet som ikke på annen måte kan nå ham på åremålsdagen, ved å bringe ham vår hyldelse for velgjort arbeide i årene som gikk og hjertelige ønsker for de forhåpentlig mange år som han ennå har foran seg.

Ikke minst i sitt lange militære liv vant major **Kielland** seg trofaste venner og kjenninger som aldri har latt seg distraher av myndighetenes merkelige formler for nasjonal belønning og for hvem han urokkelig står som den han alltid har vært og er: den trauste norske offiser som pliktopfylende gjorde sin fulle innsats for land og folk både i fredens og nødens tider.

Det vil sikkert strømme en stor skare gratulanter til jubilantens og hans frues vakre hjem i Kirkeveien 90 D, Oslo, den 3. mars.

Vi for vår del presenterer gevær på denne måten, herr major! Vær hilset!

«Charlatanen og den moralske defekte, dem er det de demokratiske partier fortrinnsvis setter på taburetten». (Severin Christensen: «Rettsstaten».)

Min kjære hustru og vor oppofrende mor

Fanny Dagmar Strømseng
f. Wold

døde fra oss tre idag.

DRAMMEN, Hæroy, Rawson, N. Dak., U.S.A., Bardu, Gausvik pr. Harstad, Målselv, Oslo, Alberta, Canada, Hedemark, Østerdalen 21. 2. 52.

Sigurd Konrad Strømseng.
Sigurd Olav. — Finn.

Sirup — Eplemos.

Sirup av sukkerbeter (sukkerinnhold ca. 70 pst.) leveres til forbrukere i 10 kg.s butter a kr. 5,00 pr. kg. plus emballage.

Sukret Eplemos (tilsatt 40 pst. sukker) leveres i 10 kg.s blikkspann a kr. 1,90 pr. kg. plus emballage.

Varen leveres fob. Skoger st. mot oppkrav.

A-L Nordre Vestfold Fruktpresseri, Skoger st.

Telefon: Drammen 7490.

P. M.

Jeg har fra 1. 1. 52 overtatt min gamle **Kjøtt- og fiskforretning** i **Dælenenggt. 38** med fribal i **K. Johans gt. 7.**

Jeg har godt utvalg i fisk, kjøtt, fleck og pølsevarer.

Telf.: 37 21 05.

O. GYTHRI.

Prima skinn- og benfri klippfisk

i kilopakker med påtrykte matoppskrifter leveres handlen- de i kasser a 50 pakker for kr. 187,50, inklusiv solid treemballasje.

Prima skinn- og benfritt klippfisk-avkapp

30 kilo — **Kr. 46,50 fob.** Apsolutt den billigste mat fortiden.

Klippfisk-nakker — skinnnakker og skinnfrie nakker rimel. pris.

Fersk og saltet storsild. — Saltet torsk i kasser a 100 kilo.

Fin kreatursild leveres for kr. 36.— pr. tønne.

Telegr.-adr.: **Havneraas, Kr.sund N.** Telefon: 1630.

Otto Ottesen Havneraas A.s

Kristiansund N.

KJØP og LES

«Rettsoppgjørets svarte flekker»

Av **P. HARSEM.**

Boken sendes omgående portofritt mot innsendelse av kr. 10.— til «8. Mai», boks 41, Kristiansund N.

Armbåndsur

Lomme- og armbåndsur er ennå mangelvarer. — I mars og april får jeg mine kvoter, og da jeg ikke blir boykottet mer, kan jeg skaffe ur fra alle de gode kjente schweizer fabrikker.

Skriv — og De skal bli reelt behandlet.

Urmaker R. Gjessing

Drammen.

Gårdskar

gift eller ugift, hestevant, som kan arbeide selvstendig, søkes for tiltredelse 14. april. Bra familjelieilighet, innlagt vann. Att.avskr. og lønnsforlangende sendes

Andr. Schrøder,
Fyresdal i Telemark.

Tilsalgs.

Endel brukte nyoverhalte sykler, 2 dame. 1 herre armb.-ur og 3 herre lommeur, rim. priser. 1 båt motor 2-takts 1 syl. 5—6 hk. Hurtigstart. Kr. 500,00.

Olaf I. ROKSETH,
Rissa om Trondheim.

Vekkerur

Kr. 18,10 — 21,50 — 23,50 — 24,75 — 25,50 — 27,50 og 34,60

Sendes mot oppkrav.

Urmaker R. Gjessing,
Drammen.

Til våren

blir lett huspost ledig hos ens- lige. Trivelig sentralt sted på lan- det. Moderne innredet. Bill. mrk. «Til våren nr. 56».

Trykksaker

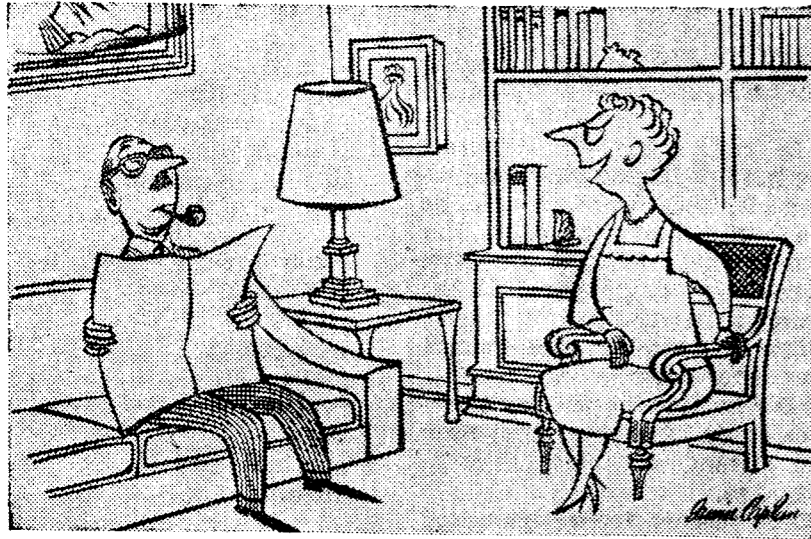
av enhver art utføres — Hur

er i, er på mange måter god, og jeg kan ikke med min beste vilje få meg til å søke omgang med de mennesker som en gang i tiden gikk på å sjette seg det godt. Etter 1945 har jeg truffet så mange gode og bra mennesker at jeg er tilfreds, og hvorfor skulle

Syd-Koreas tap i de første 18 må-

neder var 192,960 mann hvorav 27 690 døde, 103,887 sårede og 61,383 savnede. Forente Staters tap var 103,739 mann hvorav 17,754 døde, 72,292 sårede og 1156 savnede. — Tyrkia: 456 ar meldtes antallet øket til ialt 105271 mann.

De øvrige nasjoners tap var: England 3033, hvorav 437 døde, 1440 sårede og 115 6savnede. — Tyrkia: 456 døde, 1352 sårede og 404 savnede. — Belgia og Luxembourg: 32 døde, 125 sårede og 2 savnede. — Frankrike: 153 døde, 700 sårede og 14 savnede. — Hellas: 88 døde, 265 sårede og 1 savnet. — Nederland: 71 døde, 269 sårede og 3 savnede. — Australia: 148 døde, 547 sårede og 14 savnede. — Canada: 127 døde, 514 sårede og 5 savnede. — Colombia: 32 døde og 99 savnede: 127 døde, 514 sårede og 5 savnede. — New Zealand: 17 døde, 41 sårede og 1 savnet. — Filippinerne: 49 døde, 197 sårede og 58 savnedes. — Syd-Afrika: 7 døde, 2 sårede og 21 savnede. — Thailand (pr. 4. november): 40 døde, 304 sårede og 4 savnede.

Si meg Albert, var det du eller jeg som betalte kontingenten for «8. Mai» sist?

Vær ute itide med kontingentbetalingen og sikre Dem at De unngår slike spissfåndigheter fra Deres bedre halvdel. Vår adresse er den samme som før: boks 41, Kristiansund N.

«8. Mai»

kronikk 29. februar 1952

Vi skriver historiens dom i dag.

III.

Kunne Norge ved en klok utenriks- og forsvarspolitikker sluppet å bli trukket inn i krigen? spør dr. Scharffenberg og svarer JA.

Søkte Vestmaktene å trekke Norge inn i krigen mot Tyskland? Forberedte de baser på Norges kyst? JA, sier dr. Scharffenberg.

På spørsmål om Norge førte en streng upartisk nøytralitetspolitikk og om Norge ville eller kunne motsette seg Vestmaktens planer, svarer han NEI.

På spørsmål om Tyskland fant skandinavisk nøytralitet mest fordelaktig, og om Tyskland hadde grunn til å frykte britisk-fransk okkupasjon i Norge, svarer han JA.

Den logiske følge blir å erkjenne at den tyske okkupasjon ikke var voldelig erobring, men folkerettsmessig besettelse.

Etter at man i dag kjenner tilstrekkelig meget til de krigførendes forberedelser og hendelsesforløpet omkring 9. april, er det ikke lenger tvil om at vi kunne ha unngått å se en liten tysk tropp marsjere nedover Karl Johan, flankert av politimester Welhavens ridende politi.

Major Sagen skriver:

«Hvis Nygaardsvold hadde forbedret forsvaret i tide, er det utenkelig at tyskerne ville ha gjort noe forsøk. De ville aldri ha våget noen landsetning fra en lang tarm av en transportflåte med norske sjøfestninger og en norsk landhær i fronten og den engelske flåten i ryggen og i venstre flanke.

Sjefen for Wehrmacht, general Keitel sa i ett vitneprov:

«Hvis de norske tropper i rett tid hadde vært på de rette steder, ville de ha lagt de største vansker iveren for innfallet». — Sterkere ord kunne Wehrmacts sjef ikke bruke.

«Aldri har vel et folk gått mot en krig med en regjering som representerte så megen uduelighet, — tapeligheten var så stor at det er nesten utenkelig», skriver major Langeland.

Mange års planmessig undergravningsarbeide henimot Arbeiderpartiets uvepnede vaktvern resulterte i Mowinckels etiketteforsvar. Koht så ingen krigsfare, Mowinckel snakket om lov og rett, kun NS så den kommende fare og arbeidet utrettelig for at det norske folk skulle stå rustet, militært og politisk.

Men forgjeves, festningene var for

en stor del uten mannskap, miner var ikke lagt, hæren var ikke mobilisert og der manglet våpen, ammunisjon, proviant og sanitetsmateriell. Om flåten sa admiral Diesen at meget av materielle var gammelt skrap. Om flyvåpnet sa formannen i Norsk Aeroklubb at man oppfordret vår flyungdom til selvmord. En forsvarsplan for Oslo og Østfold forelå ikke.

Myndighetenes holdning tydet på at de stolte på det gamle ord: «We trust in England». Dette ga kommanderende general Laake uttrykk for til Undersøkelseskommisjonen (s. 78) idet han sa

«at han etterhånden kom til det resultat at Regjeringen stolt på England, og at den gikk ut fra at det ikke skulle komme til krigshandlinger på landjorden. Hvis det kom et tysk angrep, ville England ha tpe til å avvise det, og kom det et engelsk angrep, skulle vi ikke slåss».

Vedrørende de alliertes interesser av og forberedelser til minesperring i norske farvann og landgang på den norske kyst, foreligger der nå så megen dokumentasjon, at den norske fiksjon om Tysklands ensidige overfall på Norge må kunne kjennes død og maktesløs.

Fra britisk side foreligger inngående utredninger fra premierminister Churchill, Lord Hankey, Capt. Liddell Hart, St. King-Hall M. P., fra fransk side av daværende ministerpresident Paul Reynaud, general Gamelin og Jacques Mordal, fra tysk/engelsk side av viseadmiral Kurt Assmann, som i London i 3½ år bearbeidet et umåtelig tysk og alliert kildemateriell, og hvis verk «Deutsche Schicksalsjahre» det britiske admiralitetet i 1948 ga ut som hemmelig dokument for britiske militære myndigheter. Desuten foreligger alliert offentliggjørelse av tyske arkiver.

Hedemark, Østerdalen 21. 2. 52.

Sigurd Konrad Strømseng.
Sigurd Olav. — Finn.

Colli-kvalper

(skotsk fåreh.) av landets beste stamme. Mor: Frimodts Tyra N. K. K. Stb. Certifikat 182 V. Far: Bay 6116 T. — Flotte dyr.

G. G. Fjellstad,
Tlf. 322 A. — Rogne i Valdres.

Forpaktning.

Gårdsbruk 50 mål i villastrøk i Asker, særlig skikket for gartner, bortforpakes fra 14. 4. Lett adgang fortjeneste ved kjøring. Garantimå stilles. Tlf. 53 86 76.

E. BLEHR, Slepender.

Takk!

Dessverre kan jeg ikke nå alle som husket på oss da Knut Hamsun døde. Av hjertet takk fra våre barn og meg Marie Hamsun.

Hurtigstart. Kr. 500,00.

Olaf I. ROKSETH,
Rissa om Trondheim.

Bondesønn

— agronom søkes til gård ca. 100 mål. Ugift, helst i 30—40 årene. Må kunne arbeide selvstendig. — Billet mrk. «Indre Østfold nr. 73».

2 værelser

ledig for en som kan ta jobb på sirkelsag som sagmester og med reparasjon uthusbygning.

E. BLEHR, Slepender.

Telefon: 53 86 76.

Arbeidsvillig mann

får plass fra 14. april. Gårds- og skogsarb. (akord). Kost og losji. Bill. m. opl. under mrk. «Helst vant m. gårdsarb. nr. 64».

Møbler og innredninger

Bestillinger mottas.

Sokneprest Andersen,
Ski.

«Til våren nr. 56».

Trykksaker

av enhver art utføres. — Hurtig levering Rimelige priser. Spes.: Merkantile trykksaker og familietrykksaker.

Boktrykker

FINN BRUN KNUDSEN.
Boks 1407 — Oslo.

OBS Flettverk OBS

Gjærdefabrikken GREI, Kolbotn,

leverer førsteklases flettverk i alle dimensjoner. Bestilling for levering til våren mottas nå.

Thor H. Sandorf.

Hallo Gudbrandsdal

To (eventuelt tre) unge par søker opphold i påsken på pensjonat eller gård i Gudbrandsdalen. Bill. mrk. «Bra folk nr. 55»

Gitt gårdskar

søkes fra 14. april. Kona må stelle noen få dyr.

Johns. N. Hassel.
Krekling st.

slå igjen døren for i. a på noen, må man være der før ham for å lukke den.»

«På dette sted vil jeg også henviser til den offisielle britiske kilde som jeg har sitert s. 131 i min bok. Etter den skulle de allierte tropper først lande når tyskerne hadde krenket norsk område, eller når det med sikkerhet var å vente at de tilsluttet å jøre det. Ifølge Churchill ble det nettopp med sikkerhet ventet at de ville gjøre det!»

Når det gjelder skyldspørsmålet om hvilken part brøt Norges nøytralitet, kan vi ikke finne at det er vesensforskjell på disse to «skoler». De allierte brøt nøytraliteten og ville fremkalle tysk gjengjeldelse. Dette er mer enn tilstrekkelig til at Tyskland var dekket av folkerettens bestemmelser.

I spørsmålet om hvorvidt Norge iakttok nøytralitet kan man allereid svare at dette ikke var tilfelle i 1940, skjønt man ennå ikke vet hvor langt de ansvarlige myndigheter vek bort fra nøytralitetens vei.

Offisielt gjalt Kongens proklamasjon i det overordentlige Storting 8. september 1939:

«Norge må i denne krig holde seg strengt nøytralt, og jeg har herom utferdiget de nødvendige kunnngjøringer». Dette var i overensstemmelse med innledningen til 13. Haager-konvensjon:

«Det er anerkjent som plikt for nøytrale makter å anvende de regler som de har vedtatt, på samme måte som for de forskjellige krigførende».

Kongens proklamasjon, godkjent av Stortinget, var lov for Norge og alle norske myndigheter, men offisielt og i hemmelighet brøt man loven på økende bånd. Man var av den mening at Norge skulle holde seg nøytralt så lenge som mulig, men at vi under ingen omstendighet

måtte komme i krig med England. «Dette var også utenriksministerens mening», skrev prof. dr. Arne Ordning i «Norges Krig, 1. bind».

Den norske regjering foranlediget Rederforbundets tonnasjeavtale av 11. november 1939 med det britiske Ministry of Shipping, hvorved en større del av Norges flåte ble satt inn i den allierte krigføring. Denne transaksjon ansåes av Tyskland som nøytralitetsbrudd. Norge verget ikke sin nøytralitet i «Altmark»-affæren og nøyet seg med å sende en papirprotest til England. Koht sa i Stortinget at inngrep ville ha vært «tull». Dette var mangel på vilje og evne til å hevde nøytraliteten.

Den tyske regjering protesterte, viste til Haager-konvensjonen og påpekte at det handlet seg om en høyst alvorlig situasjon som kunne få de skarpeste konsekvenser.

England leverte 5. april til Utenriksministeren den kjente note om alliert mineutlegging i norsk territorialfarvann. Hensikten var ul. a. å stanse Tysklands lovlydige handel på Norge, senest godkjent av England 11. mars 1940. Den norske regjering protesterte, men gjorde intet for å hindre utlegginger som tok til natten mellom 7. og 8. april. Det var mangel på hevdelse av nøytraliteten.

Men hvis en krigførende part krenker en nøytral stat, og denne ikke forsvarer sin nøytralitet, da har den annen krigførende part en klar rett til å verne sine interesser ved å gripe inn. Prof., rektor Frede Castberg sier i sin bok om folkerett:

«Hvis den nøytrale stat selv unnlater å hevde nøytraliteten, vil den risikere at forsvaret bli tatt opp av den annen part i krigen».

Det avgjørende er hvem som først krenket den nøytrale. Denne må innrømme begge krigførende samme rett inntil den første krenkelse inn-

Er De idag en tilfeldig leser av «8. Mai» så bli gjerne en fast abonnent.

Skammen vil for all fremtid bli «Aftenposten»

Av Arne Pauss Pausett

Dette er et brev sendt sjefredaktør Herman Smitt Ingebretsen, Aftenposten.

Jeg skriver ikke disse linjene for å polimisere mot Aftenposten, det er jo ganske nyttesløst, som nå en gang tiden er, men jeg vil gjerne, for ettertidens skyld, ha bevis for, at jeg har reagert mot Deres avis' omtale av Knut Hamsun ved hans død. — Skammen vil for all fremtid bli Aftenpostens, så lenge den måtte nyte livet Lenger er vi ennå altså ikke kommet, enn at den organiserte selvgodhet, fariseisme og hykleriet feirer de største triumfer.

Det å skulle ville karakterisere Knut Hamsun som politisk analfabet, sier meget og mer enn nok, både om den som tør skrive noe slikt, som den avis som tar det inn og de mennesker som fortsatt mener det. Dette med «nazisme» er billig effekt og lettkjøpte argumentasjoner, for lettkjøpte og for billige. Det viser en mangel på sans for de store historiske linjer som i dag alt tydeligere viser seg for våre øyne. Det er ikke på noen måte min sak å skulle forsvare Knut Hamsun og hans syn, det vil selve utviklingen med all ønskelig tydelighet selv besørge, og vi ser jo for hver dag hvorledes Europas indre struktur løser seg opp, tross avisenes og politikernes iverdighet i det forgjeves forsøk på å få oss til å mene og tro noe annet.

Det var mot denne utvikling Knut Hamsun hele sitt liv har bekjempet, det var det germanske Europas skjebnekamp han også i sin diktning ga uttrykk for, såvel som i sine eminente artikler gjennom alle år. Knut Hamsun var, når det virkelig kommer til stykke en av de få klartseende politiske tenkere dette land og verden har fostret. Vel — det kan sies i dag å være noe av en vurderingssak, kan så være det, tross det at vi daglig får bevisene for hvorledes den bolsjevikiske materialisme brer seg med uhyggelig kraft og velde. En lavine, en tiltetgjørende lavamasse, som er iferd med å legge Europa øde. Den russiske dikter Dostojevski har jo tydelig forutsatt denne utvikling i «En forfatters Dagbok», utgaven av 1880, om jeg ikke husker feil. Han forutsa den skjebnekamp som ville komme til å

true det germanske Europas være eller ikke være. Det samme tillot altså Knut Hamsun seg å gjøre, derfor skal han ærekrenkes, selv ved sin død, fordi han var mer forutseende enn folk flest og fordi han hadde personlig nok til å si fra.

Det gjør imidlertid ikke saken bedre, for Aftenpostens vedkommende, at den i sin fortsatte omtale av Knut Hamsun, ikke skammer seg over å plassere den på 13 side i dagens nr. i avslutningen av sportsstoffet, og ved å sittere Hans Heiberg (det tjener ikke noe til unnskyldning for dette ved å peke på og skyte seg bak, at han er Forfatterforeningens formann) og videre ved å sittere Eyvind Johnson. — Jeg tør be herr sjefredaktøren lese denne forfatters kultur- og kristendomsnedbrytende produksjon for å forstå hva jeg mener.

Men når alt dette er glemt og når alle forståelsepærene i dag er gått i sin grav, og ikke mer vil huskes, kanskje utover sin egen skammelig — og kanskje heller ikke Europa er mer, da vil den del av verden som ennå måtte være intakt — hylle og lovprise Knut Hamsun, ikke bare som dikter, men minst like meget fordi han var den store seer og den virkelige patriot, som elsket sitt land mer enn noen annen. Og skammen vil bli de andre tildel, under forutsetning av, at det i det heletatt er noen som gidder huske dem.

I dag får vi i fullt mon høste fruktene av den ånd som tillater seg å hore på Knut Hamsuns bekostning, en død moro, for det skal sies, at var Knut Hamsun blitt hørt og virkelig forstått, innerst inne, da ville vi ikke opplevet 9. april 1940 og det hadde heller ikke vært nødvendig med alt dette «sirkus for folket» som i dag bys fram under ettiketten av «velferdsstaten». I det store og hele minner dagens situasjon uhyggelig meget om forfallens dager under keiser Neros siste tid.

Vel — jeg skal ikke mer bry Dem med dette, men jeg vil gjerne De skal vite hvor De har meg og titusener nordmenn med meg, samtidig som jeg gjerne vil ha et fullgyldig bevis for, at jeg heldigvis ikke hører til den grå masse, som sokner til den mentalitet som Aftenposten har gitt uttrykk for

i forbindelse med Knut Hamsuns død. Hans minne være hilset og velsignet nå og i all fremtid.

Jeg skal tilslutt hjelpe Dem med å frita disse mine betraktninger som «nazisme» for det er dem nemlig ikke, men en sund og livskraftig reaksjon mot alt det som tilsynelatende behersker menneskenes sinn i det minste i avisenes spalter.

DET VAR DET.

Arne Pauss Pausett.

Dommen over Knut Hamsun og utlandet

Som et apropos til den behandling vår store dikter Knut Hamsun ble utsatt for i sitt fedreland Norge, gjengir vi her et eksempel på den reaksjon utlandet viste da dommen over ham ble kjent.

Avisen «Welt» hadde i sitt nr. 112 1948 en lengere artikkel om «Tilfellet Hamsun» som (som redaksjonen sier) resulterte i en flod av brever til redaktøren. Avisen gjengir utsnitt av endel av disse brev som «gir et overraskende snitt av lesernes mening»:

Kan det overhodet finnes noen blant dem som noensinne har læst, forstått og elsket Hamsun som ikke nå da en kortsynt gruppe av fanatikere dommer ham, spontant forsvarer ham? Kan det overhodet finnes en eneste som forstår den urett som gjøres mot den store dikter? **Marianne Eichholz,** Hamburg-Grossflottbek. Dürerstr. 1.

...man tør likevel si at dommen over Knut Hamsun har rystet mange For et vakker kulturfremskritt. **Will Betton,** Neuz, Dreikönigenstr. 3.

... må det kunne finnes en plass hos oss for denne mann hvis han kunne tilbringe sin livsøkt Kunne ikke vi spare menneskeheten for denne skam?

Dr. Franz Büchner, Hambrug 19, Ottersbeckallee 16.

.... jeg er bare av de små med en beskjedne inntekt, men jeg erklærer meg straks beredt til å gå Knut Hamsun en plass i vår beskjedne familiekrets

.... han skal forstå at han fremdeles er elsket, aktet og blir satt pris på.

Hans-Hermann Hirsch, Nordseebad Norderney, Mollkstr. 7.

8. Mai Kritik bør tales av alle Bruksstørrelsen i jordbruket et viktig spørsmål

I fjor høst avløste Rasmus Nordbø den tidligere landbruksminister Kr. Fjeld som sjef for landbruksdepartementet. Den nye landbruksministers personlige innstilling til jordbrukets problemer kjenner vi ikke så meget til uten at det naturligvis er preget av Arbeiderpartiets syn. — Men faglig sett må byttet sies å være en fordel. Mens den forrige landbruksministers faglige kvalifikasjoner er minimale, har Rasmus Nordbø den høyeste utdanning vårt land kan gi på området. Dette medfører den store fordel at han sikkert er mottakelig for faglige argumenter.

Nylig holdt landbruksministeren foredrag i et bondelag og kom her inn på flere spørsmål av interesse for den jordbrukende befolkning. Et av de store problemer i norsk jordbruk har vært den sterke oppdeling av jorden som bl. a. har ført med seg en uøkonomisk utnyttelse av produksjonsfaktorene på en hel rekke bruk.

«Å øke bruksstørrelsen ser jeg der for som et av de viktigste spørsmål i norsk jordbruk, jeg hadde nær sagt uansett på hvilken måte det skal skje», uttalte statsråd Nordbø og han trodde også at man burde ta i bruk alle anstendige midler for å nå dette mål.

Pipen har altså fått en annen låt. Jordloven av 1928 var et kompromiss mellom Arbeiderpartiets og Venstres standpunkter og betydde en forsert oppdeling av dyrkningsjorden. Og i stortingsdokumenter fra slutten av 20-årene finner man uttalelser fra Arbeiderpartifraksjonen som følgende: «Vi mener at den private eiendomsrett til jord er en meget uhensiktsmessig og, for såvel samfunnet som eieren, lite betryggende besittelsesform».

Nå er det naturligvis prisverdig å forandre standpunkt til det bedre

og vi skal ikke klandre landbruksministeren for det. Men en sitter allikevel igjen med en liten tvil. Før krigen var det ikke mulig selv med de beste argumenter å overbevise Arbeiderpartiet om at deres syn var galt. Den som var uenig med dem hevdet et «kaksesynd».

Etter det som foreligger i innstillinger etter okkupasjonen bør et selvstendig gårdsbruk ikke være mindre enn at det er arbeid hele året rundt for 3 voksne personer (utenom husarbeid). Riktignok er det bra å sette seg store mål, men dette synes vi er vel meget. Med de hjelpemidler vi har i dag vil det si et bruk av betraktelig størrelse og det er i beste fall et mål som kan nåes først i uoverskuelig fremtid og selv da bare om en tar i bruk midler som alminnelige mennesker regner for uanstendige.

Det er jordbrukets produksjons- og rasjonaliseringskomite av 1946 og jordlovkomiteen av 1947 som har arbeidet med disse spørsmål, og det er gitt flere innstillinger. I et litet skrift «Jordpolitikken — veier og mål» utgitt av Arbeidernes Opplysningsforbund sies det bl. a.: «Det er den faglige vurdering til enhver tid og den jordpolitiske hovedlinje som samfunnet følger til enhver tid, som får avgjøre det».

Det er også det inntrykk man får av de forslag som foreligger at det er alt for få klare bestemmelser og at for meget avhenger av skjønn. Noe særlig betryggende kan det ikke sies å være avhengig av et tilfeldig skjønn enten det nå er et parti eller en enkeltperson som er skjønnsmann.

Skal det drives jordpolitikk på lang sikt må det trekkes opp klare linjer så en ikke blir helt avhengig av svingende konjunkturer og skiftende «hovedlinjer».

Knut Hamsun

Geniet kan aldri dø kan saares og blø er det fatale Men drepes kan aldri det geniale.

Knut Hamsun er død Lyder i eteren til fjerneste fjerner der naaes av himmelens blinkende stjerner.

Nei! Knut Hamsun lever i ord og i toner hos verdens millioner Som Nietzsche og Bach Gøthe Kopernikus. Han lever i kraft av sin genius.

Løft da mot Solen de florumvundne faner. Han lever idag var store germaner.

Lyse — og mørke skiftende tider. Engang du vandret «Paa gjengrodde Stier» Under torturen de sløvet ditt øie Blendet ditt blikk Skaly du paa haanden? Nei gjennom torturen lyste dog aanden.

Vær hilset Knut Hamsun paa siste ferden. Dig mennesker følger fra hele verden. Fra Russlands stepper til Afrikas kyster Følger dig slaver Følger dig fyrster Følger dig frem til de fjerneste fjerner Helt til du møter de lysende stjerner I midnattsol og nordlys Høyt over polen

Anders Østerling om Knut Hamsun

Dikteren Anders ØSTERLING som siden 1919 har vært medlem av Svenska akademien og siden 1942 dens faste sekretær, skriver i sin nekrolog over Knut Hamsun i Stockholms-Tidningen:

Det kan med skål frågas, om overhovedet någon nordisk författare i vår

nen» eller «En vandrer spiller med sordin» ger en djupare personlig parlamentet i hela skalan av toner och skiftningar.

Hamsuns stilhemlighet, ett naturligt mästerskap i den berättande prosans röstlige och rytm. återfanns ännu i hans äldres siste prestationer.

ningen: Det kan med skål frågas, om øverhovedet någon nordisk författare i vår tid varit heltare beundrad och ännu till bredare goodwill än just han. Hans bana var intill en viss punkt storslagen. Hans debut med «Sult» 1890 blev epokegörande och har som genombrytande vittnesbörd om genial begåvning icke många motstycken i världslitteraturen. Vad sådana böcker som «Pan» och «Victoria» i sin period betydde för samtida nordisk publik är nästan omöjligt att efteråt analysera: dessa tolkningar av naturens och kärlekens allmakt verkade med en rent magisk suggestionskraft. Hamsun blev med åren en suverän epiker, som i de stora serieromanerna från Nordland kunde fasthålla intresset för sina figurer — köpmän, fiskare, bönder, vagabonder och unge, nyckfulla kvinnor — med en egendomlig blandning av humor och vemod, en klärobskyr i släkt med de lujsa nätternas. Han skapade här en värld för sig, fullständig i all sin isolering, övertygande verklig trots alla bisarra påfund. Det var «Markens grode», som 1920 förskaffade honom Nobelpriset; den socialt uppbyggande tendensen var där påtagligare än annars, men just därför kan väl ifrågasättas om icke andra verk, sådana som «Under höststjer-

ligt mästerskap i den berättande prosans röstlige och rytm, återfanns ännu i hans ålderdoms sista prestation, «Paa engrodede stier» 1949. Det var icke en slagen man som där gjorde reda för sitt uppträdande under ockupationen. Det senila egensinnet kunde man icke taga miste på, men så snart han rödde vid människor och ting och situationer tycktes förtrollningen leva upp igen, alldeles sida vid sida med stenhårda försvarsreplikerna sådana som: «Jeg er gammel nok til å ha en tettesnor for mig selv» och «Jeg har tiden for meg».

Den sist anförda repliken är berättigad så till vida som hans författarskap icke i framtiden kan låta sig nedvärderas på grund av hans politiska ställningstagande, även om kritiken givetvis även kommer att sälla bort åtskilligt i denna produktion. Det är ju självklart lättare att inse för andra än hans egna landsmän, som behöver längre avstånd för att glömma. Men nu är han alltså borta, den döve och egensinnige gamlingen på Nørholm, och står icke längre som kvarleva i vägen för den fortsatta värdesättningen. Från svensk sida kan det i denna stund icke bli tal om annat än en tacksam och vemodig hyllning till hans minne.

Hans-Hermann Hirsch,
Nordseebad Norderney, Molkstr. 7.

Kampen om et hjerte

En livlig omenn for de fleste ukjent noteveksling har i de siste måneder funnet sted mellom Østerrike og Frankrike. Denne gang gjelder det ikke politikk, men et «sliggende» som ligger begge land sterkt på hjerte i ordets egentlige betydning, nemlig Napoleons sønn, hertugen av Reichstadts hjerte som oppbevares i Augustinerkirken i Wien.

Keiser Napoleons eneste sønn i ekteskapet med erkeherzoginnen Maria Louise av Habsburg døde i 21 årsalderen. Han ble begravet i Kapuzinerkirken, mens hans hjerte ble oppbevart i et sølvbeger i Augustinerkirken. Hitler hadde av ukjent årsak 12. november 1940 latt sarkofagen overføres til Paris, hvor den står i Invaliddommen. Franskmennene var av den mening at også hjertet burde overføres til Paris, men siden man på østerriksk hold har bevist at bortføringen av sarkofagen skjedde mot Kapuzinerordenens vilje har man på fransk hold avstått fra å komplettere Hitlers vilje og rov.

tikk. Utrolig er det at de enda ikke forstår at Europa er sjakret bort til et livssyn som er så forskjellig fra vårt.

De små massens menn de skammer seg enn ikke over å sende sitt hat etter deg inn i døden: — «Han skjemmet seg ut og det ble isnende taushet om hans navn.» «... en leiesvenn» blir du kallt, du som utrettelig unnsatte disse menn i mørket, når deres brudd på okkupasjonstidens lov brakte dem i faresone. Det jamres over at du ikke hørte hjemme blant «oss», massen. «Ditt folk vendte deg ryggen i vrede og forakt».

Nei, Knut Hamsun, på langt nær alle, kanskje ikke så svært mange når det kommer til stykket, kanskje bare de profesjonelle skrikhalsen og deres «leiesvenner» i ånden. De, som så og ser det som var og er skjult for de blinde, de har aldri endret sin mening om deg. De søkte i beskjedenhet å vise deg det på din 90 årsdag.

De små menn som forfølger deg inn i døden, de evner enn ikke å bite hodet av skam, fordi deres horisont er formørket, dine vyer er skjult for dem. Og dette være deres unnskyldning, de har «seiret i det ytre, på overflaten». Måtte katastrofen ikke komme over deres hoder.

«Der kommer vel en dag imorgen» og du kan vente, Knut Hamsun, «levende eller død, det er likeyldig».

Dine tusener venner lyser fred over ditt minne, det vil leve. Kapp, 20. februar 1952.

og nordlys
Høyt over polen
Knut Hamsun
vil alltid
ha plassen i
Solen.

Høyreiste ranke
Høvding
med skjoldet
det blanke
Innenfor pannen
i meislede hode
Der ligger geniets
hemmelige kode.

Knut Hamsun
Ditt navn
vil lyse
med geniets
glorie
Saalenge
tiden
har kulturens
historie.

En av de mange.
19-2-1952.

Sjakktrekk overfor dr. Malan

Den engelske regjering har sammen kalt en konferanse i London i løpet av april måned og denne skal behandle spørsmålet om dannelsen av en ny afrikansk forbundsstat. Det er tanken å sammenslutte de britiske kolonier i Afrika, Syd-Rhodesia, Nord-Rhodesia og Nyasaland i et forbund. Den nye stat blir større enn Den sydafrikanske union og kan komme til å forrykke maktbalansen i det sydlige Afrika til engelsk fordel. Om dette lykkes, er det for tidlig å si noe om. Det er ennå mange uoverensstemmelser i de tre kolonier, som også har en selvstendighetsbevegelse som ikke har til hensikt å knytte sin fremtidige skjebne altfor fast til England.

Ukens smil

Hybensprutz skulle ud på en ny ekspedition gjennom Afrikas uigenntrengende jungle. Inden afreisen holdt han en lille animert afskedsfest på hotellet i Leopoldville. «Har I nu alt i orden til ekspeditionen?» spurte en af gæstene festens glade giver. — «Ork ja, vi har 16 kasser whisky, 2 pund mel, 2 dejlige negerpiger i tilfælde af at vi skulle fare vild, 8 flasker cognac, 2 dejlige negerpiger i tilfælde af at vi skulle fare vild, 28 flasker gin, 2 dejlige negerpiger i tilfælde af at vi skulle fare vild, 2 flasker snaps...» svarede Hybensprutz. — «Jamen, har I da ikke noget kart?» spurte gæsten. «Jo, vi har et glimrende kart over Nord-Sjælland!» — «Over Nord-Sjælland???» «Jo, vi vil da være sikker på at fare vild!»

(— «Hudibras».)

Nordmørspostens trykkeri.

ter. Fra da av er stillingen totalt endret, retten til nøytralitet er forbunden med plikt til å avvise angrep og søgar til å støtte den part som tar represalier mot angriperen. Folketretten sier herom:

«En nøytral stat går til krig bare mot den stat, som vil tvinge den nøytrale stat til å delta i krigen ved først å krenke dens nøytralitet». — Den norske regjering handlet stikk imot lovens bud, fordi den ikke hadde vært nøytral.

Hadde denne mangel på nøytralitet en fastere bakgrunn? Det synes som om der, foruten de kjente brist på nøytraliteten, må ha foreligget planer, med eller uten overskomsts form, om å ta direkte parti for de allierte mot Tyskland.

Etter at Reichskommissar Terboven og dels også Quisling leng hadde hindret det, ble der i oktober 1943 nedsatt en kommisjon med domstols rett til å avhøre vitner. Formann ble dr. jur. H. Harris Aall og mandatet var å skaffe materiale til belysning av spørsmålet om regjeringen hadde fulgt «folkerettens regler for en nøytral stats rettigheter og forpliktelser».

Under ledelse av fru Solveig Stang ble bl. a. avhørt et vitne som bekreftet at der fra høsten 1939 til våren 1940 var blitt avholdt nattlige møter på slottet, ved hvilke norske regjeringsmedlemmer og andre nordmenn og herboende og utsendte britere representert.

Kommisjonen aktet å offentliggjøre sitt materiale i 10 publikasjoner i april 1945, men planen ble ikke gjennomført, og dr. Scharffenberg hevdet at materialet ble overgitt til Stortinget i juni 1945. Dr. Aalls arkiv ble beslaglagt ved hans arrestasjon, likeledes fru H. N. Østbyes og T. K. av 1945 redegjør ikke for materiellet fra Kommisjonen av 1943.

I et foredrag i Studentersamfunnet 24. oktober 1948 sa dr. Scharffenberg:

«Hvorfor ble ikke minene i Oslofjorden utlagt? Arbeidet ble påbegynt 8. april, men stoppet etter henstilling fra den britiske marineattaché. Dette er en kjensgjerning som ikke er nevnt en eneste gang i Odels tinget.»

Dette kan dog ikke være helt riktig for 20. okt. 1948 sa J. Friis i Odels tinget (St. t. s. 499):

«Med adskillig rett kunne Koht ha pekt på det brev han sendte Forsvarsdepartementet 20. mars om utlegging av miner i Oslofjorden». — «Han kunne ha pekt på rapporten fra admiral Corneliusen og admiral Danielsen om den britiske marineattachés henvendelse 8. april om at miner ikke måtte bli lagt ut i Oslofjorden. Han kunne pekt på det som meddeles i Kommisjonens bilag, på den britiske legasjonssekretær Lascelles melding til sekr. Reusch i Utenriksdepartementet om visse nordmenns oppfordring til den britiske legasjon om at den helst burde foreta flere slike nøytralitets-krenkelser som «Altmark»-affæren» Friis åpenbarer her at nordmenn har vendt seg til England for å få trukket Norge inn i krigen.

Orlogskaptein E. A. Steen svarte dr. Scharffenberg følgende:

«Om ettermiddagen 8. april fikk disiponible mineleggere i Oslofjorden ordre om å ta ombord miner og gjøre klar til utlegging av den forberedte minesperingen i Oslofjorden mellom Rauøy og Bolærne.

Ut på natten mellom 8. og 9. april kom den britiske marineattaché, admiral Boyes, opp i Admiralstabens og spurte om det var lagt miner i Oslofjorden. På dette spørsmål ble svart nei.

Denne forespørsel sammen med

en uttalelse i Admiralstabens av admiral Boyes om formiddagen 8. april om at han «hadde grunn til å tro at også britiske sjøstridskrefter var på vei mot Norge», brakte kommanderende admiral til å anta at britiske sjøstridskrefter kunne ventes å trenge opp Oslofjorden for å avskjære de derværende (??) tyske sjøstridskrefter tilbaketoget. Om lag kl. 02 den 9. april sendte han derfor ordre til 1. sjøforsvarsdivisjon om at fjordsperringen Rauøy—Bolærne ikke skulle legges ut, for i tilfelle ikke å virke hindrende på de britiske sjøstridskreftenes operasjonsfrihet i Oslofjorden.

En mere uttømmende bekreftelse på sin påstand og sin insinuasjon. Han fikk full innrømmelse av at den norske admiralstab ikke ville kjempe mot de allierte, at den var villig til å dra krigen inn på norsk territorium, istedetfor ved sperring å holde begge parter utenfor. Kapt. Steen kom, hvis referatet holder, i skade for å anta at tyske sjøstridskrefter allerede om formiddagen 8. april oppholdt seg i Oslofjorden, mens de jo først ble meldt ved Bolærne 9. april kl. 0,00.

En må gå ut fra at Admiralstaben ikke uten ordre fra høyeste hold kunne forberede britiske sjøstridskrefters operasjonsfrihet i Oslofjorden.

«Her får vi altså vite at minene i Oslofjorden ikke ble lagt ut fordi England ikke ville det», skriver Bjørn Vardaas i «Hvorfor ble det ikke Riksrrett?». Han skriver videre: «Ansvaret for disse forferdelige forsømmelser har regjeringen Nygaardsvold. Når admiral Corneliusen ikke lystret sine overordnede ordre om å legge ut minene, men derimot lystret en fremmed makt, så skulle en tro at iallefall han ble satt under tiltale for forrederi. Men

nei. Altså må han ha handlet etter ordre fra kompetent myndighet, og hvem var så det? Er det den samme kompetente myndighet som også forhindre mobiliseringen til siste slutt?»

I saken mot oberst Sundlo vitnet øverstkommanderende over marinen i Nord-Norge, kapt. Siem:

«Kl. 3 om natten til 9. april fikk vi en melding om at der ikke skulle skvtes på engelskmennene».

I saken mot general Liljedehl, sjeff for 3. divisjon, Kristiansand S., sa denne ifl. avisreferatet, etter å ha fortalt at han ikke hadde motatt noen instruksjon fra Oslo den 9. april:

«Jeg resonerte da slik at ble det en allert landsetting, gjalt det for oss å slutte opp om den med de styrker vi hadde.»

Siem fikk direkte ordre om nøytralitetsbrudd, Liljedahl handlet øyensynlig etter tidligere ordre. — Hvis han ikke hadde noen sådan måtte han ha holdt seg til Stortingets proklamasjon om absolutt nøytralitet.

Norsk invitasjon til alliert landgang kunne føre til at det den gang overmektige tyske luftvåpen ville legge våre byer og deres befolkning i grus. Men denne fryktelige kjensgjerning kan ikke ha spillet noen rolle for de myndigheter som må ha operert bak Stortingets rygg.

Major Sagen forlangte riksrrett, oberstløytnant Alf Mjøen forlangte riksrrett og stilte opp 8 ankepunkter. Dr. Scharffenberg forlanger riksrrett og mange med ham. De anklagede selv forlangte riksrrett, men får den ikke. Vel fordi man, selv om, som major Sagen skrev «han får ein domstol, der hyggjelege kamerater sitt i fleirtall», dog kunne risikere at dødelig stoff kom fram.

For eksempel skriver admiral Ass